

DE RE MILITARI XXI

От Руслан Трад и Александър
Стоянов
Брой 21

DE RE MILITARI

Журнал за конфликтите в Леванта и Магреб

Автори: Руслан Трад и Александър Стоянов

Място на издаване: София, България

Дата на издаване: 22.09.2016

Сайт на авторите:

www.ruslantrad.com, www.historyofwars.net

Сайт на журнала:

www.remilitari.wordpress.com

Facebook страници:

<https://www.facebook.com/hystoryofwars>

<https://www.facebook.com/intidar.blog.and.news>

<https://www.facebook.com/deremilitari>

Контакти:

ruslantrad@gmail.com

klubvoennaistoria@gmail.com

За заявки за изготвяне на детайлни карти: klubvoennaistoria@gmail.com

ISSN 2367-9476

Журналят се издава с подкрепата на медийната платформа

[КлинКлин.](#)

АВТОРИТЕ

Руслан Трад

Журналист на свободна практика с фокус върху Близък изток и Северна Африка. Създател на първия български блог за Близък изток, Intidar, както и на организацията Форум за арабска култура. Водил е лекции за политически движения и процеси в Близкия изток в аудитории на Софийски университет, Нов български университет, Червената къща и Дипломатически институт към МВнР. Пътува често в Близкия изток, като публикува репортажи от Ливан, Югоизточна Турция, Тунис, Ирак и Сирия, а през 2014 заснема филм в Иракски Кюрдистан на фронтовите линии с „Ислямска държава“.

Александър Стоянов

Историк и журналист, *magister cum laude* и настоящ докторант от Лайденския университет в Нидерландия. Отговорен редактор и създател на списание “Военна История” и съосновател на “Клуб Военна История”. Автор на множество публикации, посветени на различни проблеми от военната и политическата история на Европа и Близкия Изток. Автор на единствените подробни карти на български език, проследяващи конфликтите в Сирия, Ирак, Либия, Йемен, Нигерия, Афганистан и Сомалия.

ВОЙНАТА В СИРИЯ – ЗА КАКВИ ПАРИ СТАВА ДУМА?

В статията от брой 20, посветена на наемничеството в Сирия, стана дума, че войната продължава вече пета година поради чудовищните икономически интереси, въплътени в действията на различните участници в нея. Като добавка към онзи материал, настоящата статия ще се опита да демонстрира накратко какъв е обема на финансовите потоци в контекста на Сирийската гражданска война и да демонстрира огромните ресурси, вложени от заинтересованите страни в замяна на, вероятно далеч по-големи икономически, политически и финансови ползи. Статията ще борави само със сигурни данни, което означава, че целият обем на „сивия сектор“ ще остане повече или по-малко неотразен.

САЩ

Участието на САЩ в борбата с Ислямска държава под шапката на операция Inherent Resolve е един от най-значимите военни ангажименти на страната в момента. Операцията включва както въздушните удари и разполагането на няколко стотин специалисти в Сирия, така и поддържането на сложна система от ВВС, наземни части, координатори и доставка на оръжие и муниции в Ирак.

Всичко това изисква гигантски вложения от страна на САЩ. През март 2016, разходите на Щатите за изпълнение на военните ангажименти са оценени на 11,5 милиона долара на...ден.¹

Ако тази тенденция се е запазила (а както знаем, днес САЩ е далеч по-въвлечен във военните операции срещу Ислямска държава), това означава, че Вашингтон акумулира над 345 милиона долара месечен разход за борбата с ИД, или над \$4,140,000,000 на година (припомняме, че операция Inherent Resolve започна през 2014г.)

Според официални данни, САЩ са похарчили над 4.79 трилиона долара от 2001 г. до днес за войните в Ирак, Афганистан, Сирия, защита на собствената територия (homeland security) и операциите в Пакистан.²

1 <http://www.ibtimes.com/how-much-has-syrian-civil-war-cost-russia-us-2336199>

2 N. Crawford, *US Budgetary Costs of Wars through 2016: \$4.79 Trillion and Counting Summary of Costs of the US Wars in Iraq, Syria, Afghanistan and Pakistan and Homeland Security*, Boston University, September 2016, 1

За предстоящата 2017 година, администрацията на Барак Обама е поискала 13,8 милиарда долара за продължаване на дейностите по операция Inherent Resolve.³

Всички тези грамадни ресурси не се осъществяват директно от бюджета, а в голямата си част се заемат от различни финансови институции, вменявайки се отлично в по-широката бизнес схема на военно-икономическото пространство.⁴ Според най-общи изчисления, към 2023 г., лихвите по военните заеми ще увеличат външния дълг на САЩ с около 1 трилион долара, докато, ако САЩ запазят сегашния темп на водене на войни, до 2053 г., същата тази сума ще нарасне на 7,9 трилиона върху външния дълг.⁵

Паралелно с тези разходи, САЩ ще увеличат значително и износа на оръжия за Близкия изток, където се очаква да отидат около 40% от всички военни доставки на САЩ.⁶ Със стойност от над 36 милиарда долара (по данни за 2014 г.), това означава над \$15,000,000,000, които ще бъдат похарчени в рамките на една година от местните държави. Част от тази сума – около 5 милиарда, се отпускат от САЩ под формата на заем за поредица от приоритетни държави, сред които са Израел, Йордания, Ирак, Пакистан и Египет.⁷ Освен, че голяма част от тези заеми се връщат директно в американската икономика, те вървят ръка за ръка със сериозно външнополитическо влияние, което не може да бъде измерено в конкретни стойности.

Разбира се, немалка част от тези пари влизат директно в джобовете на водещите оръжейни компании, като 6 от 10-те най-големи в света са именно американски.

Русия

През месец март 2016 г., Москва „инвестира“ в сирийския конфликт по около 90-120 милиона долара месечно (или между 3 и 4 милиона долара на ден).⁸ Днес е повече от вероятно тези разходи да са чувствително по-високи и възлизат на около 7 милиона (виж по-долу). Според едно подробно изчисление, публикувано от The Moscow Times през октомври 2015 г., разходите по различните военни операции на руските сили в Сирия имат значителни финансови измерения.⁹

Един час полет на руски изстребител струва 12,000\$, а на хеликоптер – 3,000. Това означава, че на ден, руските ВВС изразходват поне \$710,000 плюс още \$750,000 които покриват разходите за използваните бомби и муниции.

3 Ibid., 3

4 А. Стоянов, *Наемниците в Сирия*, De Re Militari XX, 27-32

5 N.Crawford, US Budgetary, 4

6 <http://edition.cnn.com/2016/05/24/politics/us-arms-sales-worldwide/>

7 Ibid.

8 <http://www.ibtimes.com/how-much-has-syrian-civil-war-cost-russia-us-2336199>

9 <https://themoscowtimes.com/articles/calculating-the-cost-of-russias-war-in-syria-50382>

Това, разбира се са данни от октомври 2015 г.

В последствие, руските ВВС станаха доста по-активни в своите операции, а бомбардировките достигаха значителни измерения в определени дни. Поддръжката на военния контингент е струвала \$400,000 на ден през октомври 2015г., като тази сума е вероятно доста по-висока днес. В добавка към тези \$120,000,000 месечно, Москва харчи още 21.4 милиона на месец за наемници (713,000 на ден).¹⁰ \$200,000 са дневните разходи по операциите на флота, а още \$250,000 струва работата по поддръжка на съоръженията и други инженерни дейности.¹¹

Отделно от тези текущи харчове, Русия плаща значителни извънредни суми за всяка допълнителна операция. Пускането на ракетите от Каспийския флот по повод рождения ден на президента Путин, както и последвалите изстрелвания, се оценяват на 36 милиона долара или по 1,2 милиона на ракета.

Вид разход	На ден (в долари)	На месец (в долари)
Военен персонал	440,000	13,200,000
Наемници (<i>директни разходи</i>)	720,830	21,625,000
ВВС полети	710,000	21,300,000
Флот	200,000	6,000,000
Инженерна дейност	250,000	7,500,000
Изразходвани муниции	750,000	22,500,000
ВСИЧКО	3,070,823	91,925,000

Таблица: *Стандартни разходи на Русия по поддържане на военния ангажимент в Сирия (без да се включват извънредните разходи); Данните са по размери от 2015г. и бележат минимум за настоящите стойности за съответните операции. Данните за наемниците са от август 2016г.*

Както става видно от таблицата, около 20% от разходите на Русия отиват за издръжка на наемническия контингент.

Всеки контрактор получава по \$4,600 месечна заплата (руските войници получават по 1,200). В допълнение, \$2,600 струва настаняването на всеки войник, \$1,000 за екипировка и по \$360 ДОПЪЛНИТЕЛНИ ДНЕВНИ.

Това означава, че всеки един наемник, „струва“ по \$8,650 месечно. Сумата от 21.6 милиона за заплати и поддръжка на наемници съвсем не изчерпва парите, които

¹⁰ <https://themoscowtimes.com/news/russia-spending-150m-monthly-on-syria-mercenaries-55108>

¹¹ <https://themoscowtimes.com/articles/calculating-the-cost-of-russias-war-in-syria-50382>

Москва „инвестира“ в наемническата компания „Вагнер“. В действителност, пълният разход, направен от Русия по линия на частните контрактори, е около \$154,000,000, както посочват руските медии.¹² Това означава, че месечните разходи на Москва за поддръжка на своя военен ангажимент в Сирия вероятно доближават до около \$220,000,000. Тази цифра, макар и да бледнее пред американския финансов ангажимент (който, обаче е насочен и към Ирак), все още означава, че Русия харчи по около 7 милиона долара на ден, за да поддържа режима на Асад на повърхността.¹³

Иран

Участието на Иран в Сирийската гражданска война е добре известен факт, чийто детайли остават забулени в неяснота.

Към момента не съществува точна статистика за броя войници, които Иран ангажира на терен в Сирия. Цифрата варира между 3 и 16,000 бойци, според зависимост от източниците. В своя доста дръзка статия, „Дейли мейл“ посочва, че Иран е похарчил около 100 милиарда долара за войната в Сирия от нейното начало до сега.¹⁴ Тази сума е доста значителна и вероятно силно преувеличена. По-реалните изчисления, предложени от наблюдатели на конфликта намекват за около 15 милиарда.

Това означава, че Техеран изразходва около 3 милиарда годишно или \$250,000,000 на месец (8 милиона на ден), което е с 30 милиона повече от разходите на Русия.

Освен поддръжката на собствените си части – бойците от Революционната гвардия и редовната иранска армия¹⁵, Техеран издържа, въоръжава и обучава голяма част от про-правителствените милиции в Сирия, обединени под общия надслов „Национални сили за отбрана“.

Смята се, че между 30 и 60,000 от общо 100,000 бойци в НСО са пряко ангажирани и финансирани от Иран. Отделно от бойците, Техеран ангажира бойна техника, авиация, снабдителни и инженерни части и харчи значителни суми за настаняване и логистика. В добавка, иранците поддържат и наемнически контингенти от Ирак и Афганистан, които допълват оперативните сили на сирийската армия.

Освен чисто военните разходи, около 5 милиарда долара са кредитите, отпуснати от Техеран за сирийското правителство само за последната година с цел стабилизиране на икономиката и възможност на правителството на Асад да си

12 <http://www.rbc.ru/politics/25/08/2016/57bd8ddd9a794799c6f816ac?from=newsfeed>

13 <http://rawabetcenter.com/en/?p=336>

14 <http://www.dailymail.co.uk/news/article-3718583/Leaked-intelligence-dossier-reveals-location-secret-Iranian-spymasters-HQ-Syria-codenamed-GLASSHOUSE-Iran-fighters-ground-Assad.html>

15 От началото на 2016г., Техеран за първи път от 1979г. използва редовната си армия за мисия в чужбина - <http://www.ft.com/cms/s/0/1e8910d4-0194-11e6-99cb-83242733f755.html#axzz4KmtqQVoJ>

купува необходимия нефт, след като немалка част от рафинериите в страната бяха овладени от Ислямска държава и опозиционните сили.¹⁶

Сирийските фракции

Основният проблем за изчисляване на разходите на сирийските фракции – опозиция и правителствени сили – е чудовищната инфлация.

Ако през 2012 г., един долар се разменя официално за 146 сирийски лири, днес това съотношение се е изменило сериозно. Според много сайтове за банков обмен, \$1 все още се котира за 213 лири, но реалната ситуация на терен е при съотношение 1 към 540 лири.¹⁷

Това означава, че заплатата от 18 000 лири, която се полага на средностатистическия сирийски войник реално е равностойна на \$33. Като добавим към тази сума и увеличението, обещано от Асад за фронтовите бойци от 10,000 лири, нормалният сирийски войник получава, в най-добрия случай около \$50 на месец.

При около 150,000 армия в момента, държавата харчи по около \$7,500,000 на месец за заплати.¹⁸ Това означава, че един сирийски войник получава 24 пъти по-ниска заплата от руските редови военнослужещи и около 90 пъти по-ниска от тази на руските наемници.

Положението сред бунтовническите фракции варира. В някои случаи бойците получават до около \$80, но в други ситуацията е сравнима с положението на сирийските войници.

Инфлацията съвпада с чудовищен скок на цените на основни продукти – брашното с 388%, оризът – 723%, хлябът – между 240 и 418% в зависимост от региона и дистрибутора.¹⁹

Не е чудно, тогава, че мнозина са тези, които предпочитат да се запишат в чуждестранните сили, действащи в Сирия. През 2015 г., Хизбула предлага между \$500 и \$1200 на месец за своите бойци на терен. Това означава, че при около 10-16,000 сражаващи се, групировката харчи близо \$1,000,000 на месец само за заплати, без да броим разходите по въоръжаване и настаняване.

16 <http://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-syria-iran-idUSKBN0JX21420141220>

17 <https://www.sp-today.com/en/> за дата 20,09,2016г. (През 2015 г. е 1:464; 1:324 за 2014 г.; 1:273 за 2013г.)

18 <https://tcf.org/content/commentary/fistful-dollars-dwindling-value-syrian-state-salaries/>

19 A. al Dardari, R. Hinnebusch, *Syria at War: Five years on*, St. Andrew's University, 2016, 18

Подобна бе ситуацията и за Ислямска държава. През февруари 2015 г., групировката регистрираше по 9 милиона долара приход на ден и си позволяваше да плаща средно около \$800 на своите редовни бойци (сумата варираше между \$400 и \$1000).²⁰ Днес, заради сериозните териториални и икономически загуби, ИД се принуди да съкрати заплатите наполовина. Местните бойци получават по \$200 на месец, а чуждестранните – \$400.²¹ При този среден разход от \$300 и контингент от вероятно около 100,000 бойци и поддръжници в Сирия и Ирак, групировката харчи около \$2-3,000,000 на месец за заплати.

Отделно от това, ИД трябва да отделя пари за поддържане на своята местна администрация, инфраструктура, нефтени и газови съоръжения и закупуването и поддържането на адекватно оръжие и муниции. Това означава, че в момента Ислямска държава вероятно ползва и в резервите, натрупани през успешните години между 2012 - 2015 и разчита сериозно на приходи, пристигащи по различни канали извън Сирия и Ирак.

Краткият поглед към основните разходи на враждуващите страни в Сирия демонстрира няколко неща.

На първо място – огромният дефицит на надеждна информация що се отнася до реалните измерения на ангажираните сили и разходите за тяхната поддръжка.

На второ място – острата необходимост от изследване и оценяване на важността на сивата икономика за балансиране на дефицитите във военните хазни, както и ролята на финансовите заеми за поддържане и разширяване на операциите на терен.

Ясна е тенденцията за увеличаване на военните разходи в чудовищни пропорции. Ако САЩ изразходва 4.1 милиард на година за 2015-2016, този разход се очаква да се утрои за следващата финансова година. За Русия нещата изглеждат сходни. При около 3 милиона на ден за поддържане на военните разходи през 2015 г., днес Москва се налага да отделя около 7 милиона на ден. Това означава, че ако тенденцията се запази, руските разходи могат да скочат на около 10 милиона на ден през 2017 г.

Същевременно, в Сирия местните фракции са принудени да се борят с нарастващата инфлация на базата на скромните си доходи, осигурявани от такси върху населението и финансови инжекции отвън. Това означава, че за да покриват все по-значителния по обем финансов дефицит, опозицията и правителството ще трябва да залагат на нерегламентираната икономика като източник на все по-сериозен дял от своя военен бюджет.

20 Ibid. 17 (за приходите на ИД)

21 <https://www.theguardian.com/world/2016/jan/20/islamic-state-to-halve-fighters-salaries-as-cost-of-waging-terror-starts-to-bite>

НЯКОЛКО ВОЙНИ, КОИТО МОГАТ ДА ИЗБУХНАТ СЛЕД УНИЩОЖАВАНЕТО НА "ИСЛЯМСКА ДЪРЖАВА"

Да, наистина „Ислямска държава“ губи територия. Особено през последните месеци, границите се свиват бързо, макар това да не означава непременно, че организацията е готова да бъде погребана. Напротив, въпреки всички атаки, бойците ѝ продължават да държат Ар Ракка и Мосул – сирийски и иракски град, чиито квартали са населени от близо 2 милиона души общо.

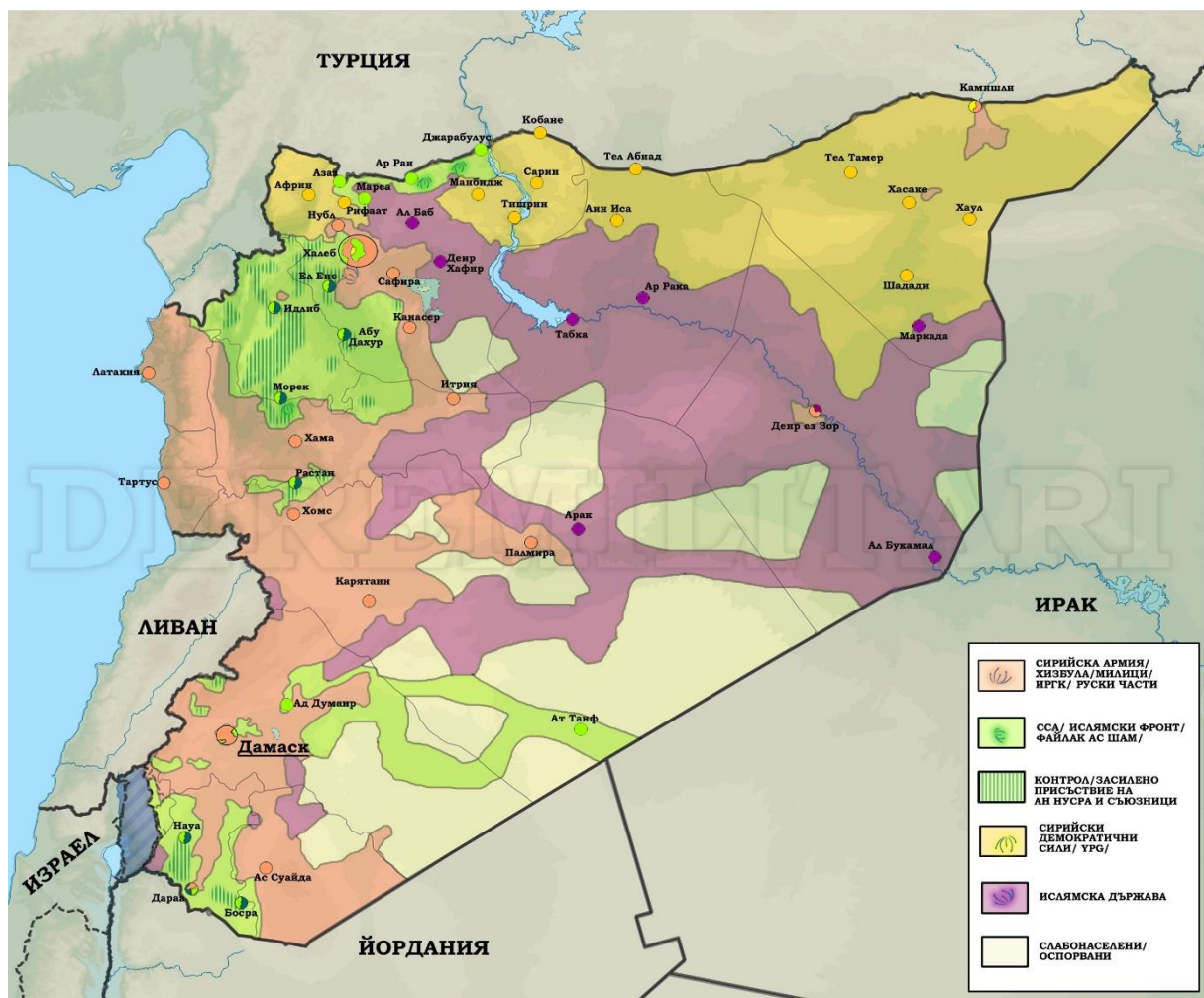
Какво може да дойде след водената срещу „Ислямска държава“ война? Отговорът е прост: още война.

Защо още война? Една от главните причини е, че опонентите, които воюват на терен, често са единни единствено заради съществуването на опасността от Ислямска държава. При първият сигнал, когато се вижда слабост или изтегляне на бойците на групировката, старите вражди излизат отново наяве.

Това се видя в Либия, вижда се особено силно и в Ирак, Сирия и Афганистан.

Още война може да предизвика отчасти и американската стратегия за разбиване на Ислямска държава, която се гради върху малки регионални съюзници, които често са враждебни едни към други. Докато те откриват джихадистите като общ враг, всичко е наред. Но в мига, когато започват да завладяват територии от групировката, нещата се променят – досегашните съюзници изкарват „мръсните ризи“ отпред и започват отново да се нападат. Ето защо, трябва да сме готови за войната – или войните – които биха избухнали след изчезването на Ислямска държава.

Ще посочим няколко от възможните конфликти.

Контролът върху територии в Сирия – макар да няма много движение по фронтовите линии към средата на септември, линиите очертават възможните бъдещи конфликти.

Някои от тях вече започнаха, въпреки че със сигурност ще има и други, но всички те биха могли да помогнат джихадистите да оцелеят, също така. Една от първите възможни войни, която вече започна като локален конфликт, е между подкрепените от САЩ сирийски кюрдски сили и подкрепените от Турция арабски формации. Със сигурност, този конфликт е един от най-заплетените. Турция, която води война въпреки срещу сепаратистите от Кюрдската работническа партия (ПКК), вижда в сирийските кюрди „преден пост“ на ПКК и не одобрява поддръжката, която им осигурява по въздух и с логистика Вашингтон.

Сирийските арабски бунтовници, които се включиха в алианс с Турция (не всички, трябва да подчертаем – само отделни бригади в Северозападна Сирия), се

противопоставят на кюрдската експанзия и желание за обединение на областите, известни сред кюрдите като Рожава или Западен Кюрдистан.

Ето защо, когато турската армия навлезе в Северна Сирия през август, за да подпомогне бунтовниците в завземането на територии от Ислямска държава, беше ясно, че кюрдите са също смятани за заплаха. Съвсем скоро, може би още на втория или третия ден от инвазията на 24 август, избухнаха сблъсъци между арабски и кюрдски милиции. САЩ опитаха да спрат ескалацията, но не е сигурно дали имат достатъчно влияние на терен за това.

Много подобен на този конфликт е сблъсъкът между Турция и сирийските кюрди. Разликата е в мащаба и това може да се превърне във втория потенциален конфликт. Засега, Турция се ограничава да действа в бившите територии на Ислямска държава, чието население е предимно арабско. Но Анкара се притеснява от кюрдска автономия в Северна Сирия, която ще обхваща териториите от границата с Иракски Кюрдистан на изток, до Африн в Северозападна Сирия – де факто цялата турско-сирийска гранична зона.

По-рано тази година, през март, кюрдските сили, водени от клона на PKK в Сирия, YPG, обявиха автономия. Турция реагира с изграждане на стена по границата със Сирия и най-вече в района на Нусайбин – Камишли (Камишло). Нусайбин е турски град с предимно кюрдско население, а Камишли е сирийски град, обявен именно за „столица“ на Западен Кюрдистан. Ако има ескалация в този район, където има и американски части, подпомагащи кюрдските сили, може да се очаква и директна турска инвазия, а това да доведе до още един местен конфликт. В същото време, в началото на септември кюрдските политически сили в Сирия обявиха, че ще приемат конституцията от март, според която се установява нова форма на контрол и власт в кюрдските райони. Според плановете, тази конституция влиза в сила от 1 октомври. Сирийските правителствени сили не гледат безучастно.

Дамаск не може да допусне кюрдска автономия по никаква причина и не само заради националистическата идеология на партията Баас, а и от чисто стратегическа гледна точка.

Ето защо, конфликтът между сирийското правителство и кюрдите, е почти сигурен. В продължение на десетилетия кюрдите са разглеждани като врагове, пета колона и трета ръка жители на Сирия. Баас и ръководителите ѝ под управлението на Хафез Асад, дори отнеха гражданството на над 250 000 кюрди в Североизточна Сирия. В наши дни, Башар Асад даде това гражданство в опит да намали напрежението през 2011 година от вече започналия бунт в страната си. Но кюрдите винаги са гледали на режима в Дамаск като на господар, който

никога не е чувал техните искания. Искрите на конфликта се появиха още през 2005 година, когато избухва кюрдски бунт в Северна Сирия, потушен навременно. Но през 2011 – 2012 година, когато започва сирийската гражданска война, за кюрдските политически сили е повече от ясно, че е дошло времето да издигнат исканията си, което за последните три години еволюираха до изграждане на автономен район. Първите сблъсъци в град Хасаке са преди две години. Градът е поделен между сирийските про-правителствени сили (главно паравоенните Национални сили за отбрана) и кюрдските милиции YPG. Но през лятото започна второ действие на този епизод – сирийските самолети бомбардираха за първи път кюрдски позиции в и около Хасаке.

Стигна се дотам, че сирийски официални лица обвиниха кюрдите в заговор с Ислямска държава срещу държавата.

В момента има действащо примирие, но желанията на кюрдите за автономия не са по вкуса на Дамаск. В тази насока, правителството проведе срещи със своите дипломатически врагове – Турция. Шефът на турското разузнаване направи близо пет срещи в Дамаск, а също и в Техеран. Очаква се този конфликт да избие отново и да е много по-силен от преди.

На по-голямата сцена, възможна ескалация може да има по линията САЩ – Сирия. Въпреки че Барак Обама се въздържа от действия (или поне видими такива), напрежението се усеща, особено при избухването на сблъсъците в Хасаке между правителствените сили и кюрдите, които са покровителствани от Вашингтон. Миналият месец, американски самолети патрулираха в небето над Североизточна Сирия, за да предотвратят нови въздушни удари по кюрдските позиции. Това, разбира се, е разглеждано от официален Дамаск като нарушаване на държавния суверенитет.

Като член на НАТО, Турция има някои предимства при наблюдаването на покачващото се напрежение. Може да си позволи планиране. Турската интервенция в Сирия, която изтласка за първи път от 2013 година Ислямска държава от границата между Турция и Сирия, заплашва крехкия баланс в Северна Сирия. Докато турският президент Реджеп Ердоган заявява, че иска да празнува Байрам през септември в сирийския град Алепо (което не стана), турските сили насочват поглед към руските и ирански сили – най-верните съюзници на Асад. **И определено между силите има дразнене.**

Въпреки че руснаците дадоха зелена светлина за турската интервенция, Москва и Анкара имат различни виждания относно сирийското правителство. Ако битката между Турция и Ислямска държава върви добре, турската армия скоро ще се изправи на фронтова линия със сирийската армия в оспорвания и жестоко

бомбардиран град Алепо. Това ще е една голяма каша и много вероятен местен конфликт.

В Ирак, на изток от сирийския конфликт, ситуацията е също на път да ескалира значително заради бълбукащи под повърхността вътрешни неразбирателства, забравени засега заради сраженията срещу Ислямска държава.

Карта на териториалния контрол в Ирак, показващ вероятните бъдещи разделителни линии и конфликти в Ирак след Ислямска държава. На картата се вижда и последната офанзива към Ширкат – офанзива, която също предизвика спорове в съюзническите иракски сили – кюрди, шиитски милиции, правителствени сили, американци и сунитски части.

Както сирийските курди разширяват своя контрол, така и силите на Иракски Кюрдистан подчиняват нови територии, които са успели да завземат от Ислямска държава.

Голяма част от тези райони преди идването на джихадистите са управлявани от централното правителство в Багдад и иракското правителство иска те да бъдат върнати. Кюрдите, от своя страна, няма да върнат нищо, заради което е проливана кръв. **Въпросът вече не е дали, а кога ще избухне конфликт между Иракски Кюрдистан и Багдад.**

Вероятно е сблъсъци да избухнат скоро след изтласкването на Ислямска държава. През това лято още повече се засилиха конфронтациите между иракските курди и про-правителствените милиции, подкрепени от Иран. Тези милиции, чиито бойци са десетки хиляди, изиграха важна роля в изтласкването на Ислямска държава в Тикрит и провинция Анбар, поставяйки Багдад в още по-голяма зависимост.

Но също така, ръководителите на милициите, влязоха в спорове с командирите на кюрдските части в района на град Туз Хурмату, където вече имаше сблъсъци, а също и в оспорвания и богат на петрол град Киркук. Ето защо, военни експерти очакват съвсем скоро след изтласкването на Ислямска държава, да започнат сблъсъци между курди и шиитски милиции, които да прераснат в местен конфликт.

Към цялата картина трябва да добавим факта, че кюрдите помежду си не са обединени.

Техните противоречия могат да доведат до потенциален вътрешен конфликт курди срещу курди. Този вероятен и много объркващ сценарий е нещо, за което се говори в Иракски Кюрдистан от години. Кюрдите, чиито политически елит е разделен най-грубо между Иракски Кюрдистан, ПКК в Турция, ПКК в Иран и ПКК в Сирия, имат различни визии как да се случи независимостта на единен Кюрдистан. Иракските курди са разделени на две фракции, което доведе до кървави сблъсъци през 1990-те години. Едната от тях е враждебна на сирийските курди, а другата – техен съюзник. Всички тези групи, обаче, са подкрепени от САЩ и от Вашингтон зависи дали лидерите ще седнат на масата.

Засега, лидерът на Иракски Кюрдистан Масуд Барзани не иска и да чува да работи заедно с марксистите от ПКК, докато неговият поглед е ориентиран на Запад. В Сирия кюрдското население също не е единно в подкрепата си за ПКК – пример е убийството на Мишал Таммо, един от най-видните кюрдски лидери през 1990-те и 2000-те, за което има сведения, че е извършено от ПКК.

Засега курдите действат срещу Ислямска държава, но вече има противоречия, създадени не само от различни политически линии, но и заради несъгласието от крайнолявата идеология на ПКК в Сирия.

В желанието си да се изтласка Ислямска държава по най-бързия начин, градове и села са завладявани светкавично от шиитски милиции и курдски милиции.

Проблемът е, че повечето от тези селища са населени предимно от араби сунити. Някои от тези араби се обединяват с курдите срещу джихадистите, други не изпитват доверие. Чести и документирани са случаите, в които шиитски милиции екзекутират сунити в селищата, които завладяват само въз основа на подозрение за съпричастност към Ислямска държава. При един от най-тревожните инциденти, 17 души бяха разстреляни във Фалуджа веднага след изтласкването на джихадистите. Немалко са и случаите, в които курдски сили тормозят местното арабско население. Правозащитни организации вече издадоха няколко доклада за насилствени преселения и унищожаване на домове, както и прилагане на масови арести. Ако тези практики не спрат, сунитското население вероятно ще се обедини в обща сила и е **възможен бъдещ конфликт между сунити араби срещу шиитски и курдски милиции.**

Да не забравяме още една възможност, която никак не е за подценяване – остатъци от Ислямска държава, сражаващи се срещу всички останали.

Ислямска държава контролира голяма територия в Сирия и Ирак. Под нейн контрол са над 3,5 милиона души. Започват офанзиви за завземането на двата най-важни градове под джихадистки контрол – Ар Ракка и Мосул. Ако силите, участващи в тези офанзиви, започнат да се сражават помежду си или предизвикат конфликт, тази битка ще бъде продължителна, а нападенията ще бъдат отложени. Ако проблемите не бъдат разрешени, това ще е гаранция за нестабилност в целия регион. Военните успехи не са последвани от дипломатически решения и от това се възползва „Ислямска държава“. Вече се е случвало джихадистите да се отбраняват срещу няколко сили – през 2009 г. те оцеляват с по-малко от 100 бойци, използвайки регионалния хаос, за да се възстановят и да извършат офанзивата си през 2014 година, с която завладяха половин Ирак и големи райони от Сирия.

Текстът е публикуван и [в Actualno.com](http://Actualno.com). За целите на брой 21 версията на текста е променена, включени са и актуални карти.

ВОЕННИТЕ УЧЕНИЯ – ПРОДЪЛЖЕНИЕ НА ДИПЛОМАЦИЯТА С ДРУГИ СРЕДСТВА

Според клишираната максима на Клаузевиц, *войната е продължение на политиката, но с други средства*.

Съвременната геополитическа среда привежда и ясно доказателство на тази теза, макар и в един по-конкретен вариант. Става дума за масовата употреба на военните учения като естествен елемент от дипломацията (или външната политика) на големите световни сили. Тук нарочно не използваме класическия за българската публицистика и наука термин „велики Сили“, тъй като в многополюсния (във военно-политически план) свят, в който живеем, подобен термин изглежда повърхностен и дори банален. Степента, според която определени сили могат да влияят на дадени региони или на целия свят сериозно се е изменила от времето на „Концерта на Великите сили“.

Днес, политическата тежест на една държава зависи не само от капацитета на въоръжените ѝ сили, но и на способността да прилага своите икономически активи като средство за постигане на дългосрочните си цели. В този смисъл, държави, които не са част от наследника на Великите Сили – Съветът за Сигурност на ООН - също трябва да се разглеждат като важни елементи от геополитиката, способни да действат на равни нива със старото поколение военно-политически динозаври.

Както конфликтите в Сирия, Афганистан и Ирак показват, воденето на война през XXI век е скъпо, несигурно и трудно за прогнозиране начинание, което трябва да се захваща само с крайна предпазливост и чудовищно търпение.

За разлика от по-ранните епохи от човешката история, през които директното обявяване на война е било средството за оказване на пряк политически натиск и решаване на създали се военно-политически проблеми в определен регион, днес държавите са принудени да действат далеч по-премерено.

Дълготрайните икономически и политически проекти, съчетани с необходимостта от поддържане на определен имидж пред глобалното общество, налагат на правителствата на водещите страни в света, да оперират предпазливо и да търсят алтернативни способи за демонстриране на своята военна мощ, както и за поставяне на определени граници пред разгръщането на чуждата политика в определени части на света.

Ако се върнем назад през последните две десетилетия ще открием десетки примери, в които провеждането на военни учения се използва като способ за потвърждаване и засилване на политически връзки.

Съединените щати, посредством своята разнообразна мрежа от спогодби, съюзи и партньорства в цял свят е устойчив пример за тази тенденция. Но събитията от последните три-четири години, наелектризирането на обстановката в Черноморието, конфликтите в Близкия Изток и изкристализирането на новата политика на Китай към света доведе до сериозна еволюция на военните учения от прости форми на съюзна кооперация.

Днес, освен САЩ, редица други страни също активизираха своите тренировъчни войни като дипломатически ресурс и превърнаха ученията в част от лексиката на международните отношения.

Конфликтът в Украйна, войната в Сирия и споровете за Южнокитайско море се превърнаха в ключови точки на противопоставяне в глобалната дипломатическа мрежа. Подобно на Втората война в Залива и конфликта в Афганистан, и тези „топли“ или „студени“ конфронтации предизвикаха сътресения в световната политика и икономика и принудиха водещите страни да преориентират своето отношение спрямо цели региони, а в определени случаи доведоха и до коренни обрати в следваната до момента политика.

Скрити под шапката на **„учения за борба срещу световния тероризъм“**, военните маневри съдържат в себе си доста по-дълбок политически контекст, който е ясен за схващане от отсрещната страна на игралната дъска. Освен начин да се дефинират определени граници между сверите на влияние и действие на определени държави, провеждането на военни учения се превърна и в удобен параван за предислоциране на големи военни сили и ресурси по различни точки на планетата.

Често тези маневри се провеждаха на ръба на международното право и с ясното съзнание, че тяхното случване е постижимо само поради отказа от открита конфронтация от страна на останалите засегнати страни.

Така, например, китайският флот постоянно нарушава териториалните граници в акваторията на Южнокитайско море под претекст, че провежда военни учения там. Същевременно, САЩ в лицето на администрацията „Обама“, продължи своя твърд *Далекоизточен курс* и сериозно засили собственото си военноморско присъствие в региона през втората половина на 2015 и началото на 2016 година.

Това скупчване на акули привлече намесата и на други „морски хищници“ в региона – Русия, Великобритания, Франция и Япония - и доведе до почти панически форми на въоръжена надпревара сред по-дребните риби в Западно-тихоокеанската акватория – Виетнам, Малайзия, Филипините и Индонезия.

Подобни процеси се наблюдават и в Европа.

НАТО чувствително засили броя на ученията си в Източна Европа – Полша, Естония, България и самото Черно море станаха домакини на поредица от военни маневри, свързани със засилване ефективността на обединените сухопътни сили, отбраната на общото пространство от ракетни удари, както и ефективността на съюзническите ВВС.

В отговор, Русия неколkokратно мобилизираше по няколко от своите западни военни окръзи в поредица от учения от „Северния ледовит океан до Каспийско море“, целящи да изпратят поредица от ясни сигнали както до ЕС, така и до НАТО. Паралелно с външнополитическите измерения, всички тези учения целят и стабилно засилване на вътрешнополитическия рейтинг в съответните страни. Полша и България са държави, преминаващи през трудни вътрешнополитически периоди и употребата на ученията като средство за затвърждаване на външнополитическата подкрепа не бива да се подценяват от никого. По подобен начин се разгръща и дебата за охраната на въздушното пространство на външните граници на НАТО, в която голяма част от българската аудитория вижда поводи за сериозно тухкане, без да се гледа малко по-голямата картина, свързана с общата политика на Алианса, както и с опитите на САЩ да задържи София твърдо в своята орбита с оглед на засилващите се про-руски тенденции както в обществото, така и сред определени политически кръгове.

Най-пресен пример за употребата на военните учения като дипломатически средства, са двете паралелни съвместни маневри, които протичат през последните дни – учението Юд Ажяс (между Индия и САЩ, по границата на Индия с Китай) и военноморските упражнения на Руско-китайския флот в Южнокитайско море.

Кремъл се стреми всячески да покаже своята твърда подкрепа за Пекин, стремейки се да потърси затвърждаване и разширяване на китайската подкрепа за руската политика в Сирия. Междувременно, САЩ реши да покаже на Русия, че шахматните ходове на Москва в Саудитска Арабия могат да бъдат отразени чрез агресивни дипломатически совалки спрямо Ню Делхи.

Подписването на безпрецедентния (за Индия) Меморандум за размяната на логистичен обмен (**LEMOA**), позволява на индийски и американски мирновременни военни експедиции да презареждат припаси от базите на другата страна.

Това сериозно увеличава обхвата на действие на двата флота в акваторията на Индийския и Тихия океан и е важна крачка към контриране на китайската икономическа и военно-политическа експанзия в Африка и Индокитай.

Споразумението е и естествено напомняне към Пакистан (който не успя да договори сделката за закупуване на изстребители от САЩ), че Вашингтон разполага с множество опции и че нито една регионална сила не може да се смята за уникална по отношение политиката на Белия дом.

Това поставя Исламабад в своеобразна външнополитическа изолация, от която Пакистан непременно ще търси изход, най-вече по линия на активно сътрудничество с Китай.

С оглед надигащото се напрежение в Кашмир, няма да е изненадващо ако Пекин и Исламабад организират съвместно военно учение по границите с Индия.

МЕТОДИ НА ЕКЗЕКУЦИЯ И СМЪРТНО НАКАЗАНИЕ В ИСЛЯМСКА ДЪРЖАВА

Подп. д-р Петко Димов е служил в различни формирования на българската армия. Бил е главен асистент в Националния военен университет Васил Левски - Велико Търново, завършил е Военна академия "Г. С. Раковски" и Психология във ВТУ Св. св. Кирил и Методи. Понастоящем е главен експерт в канцеларията на Командващия на Съвместното командване на силите. Интересува се от темите за информационната война и в частност влиянието на интернет пространството при формиране на общественото мнение по въпросите на националната сигурност и отбрана.

Социалните наказания в Ислямска държава се наричат **худуд**. Това е термин в ислямското право, с който се описва приетата практика за наказание при престъпления, които нарушават обществения ред. Тази арабска дума в буквален превод се разбира като "ограничение" и определя минималните изисквания за прилагане на наказание.

Ислямското правосъдие, подобно на други религии, действа според убеждението, че Бог е последна инстанция за престъпленията, а създадените от човека закони просто контролират поведението, но нямат сила да опрощават греховете. Това е дело на Бога.

В наши дни шариатското право съществува редом с модерните закони в редица страни от Близкия изток, но в Ислямска държава то е "ултрахудуд".

Версията на Ислямска държава е далеч по-сурова от най-строгите наказания в Саудитска Арабия. Там правото е така устроено, че всички наказания да бъдат изпълнявани точно по модела на исляма в VII век.

Престъпникът, независимо какво е извършил, бива изправен пред шариатски съд, случаят се изслушва и се определя наказанието. Обикновено затворниците се задържат за известно време в затвора на полицейските сили "Хисба", тъй като има дълъг списък от чакащи.

В Ислямска държава съществуват няколко вида наказания.

Известната фраза "око за око" се възприема твърде буквално от лидерите на Ислямска държава. Ако сте изгорили някого (или сте го бомбардирали от небето),

ще бъдете изгорен жив. Поради тази причина често така загиват заловените противникови пилоти. Ако сте взривили някого с ръчен гранатомет ще ви затворят в кола и ще ви обстрелват с РПГ.

Управленското тяло на ИДИЛ в Алепо излезе със следната версия на худуд:

- Богохулство - смърт;
- Обида на пророка - смърт дори при покаяние;
- Прелюбодеяние - убийство с камъни за женен или 100 удара с камшик за неженен;
- Содомия (хомосексуалност) - смърт. Това е публично зрелище, което с цел още по-голямо унижение се извършва пред семейство, съседи и приятели. Предпочитания метод е хвърляне от високо място.
- Кражба - отрязване на ръка.
- Употреба на алкохол - 80 удара с камшик. Бичуването най-често се извършва с бамбукова тояга или традиционно сорго. Соргото може да покрие тялото със синини и да причини отворени рани.
- Клевета - 80 удара с камшик. Боят нанасян от ИДИЛ много прилича на нападенията на салвадорските наркобарони: група мъже се нахвърлят върху жертвата и я удрят кой с каквото може.
- Шпионска дейност - смърт, най-често обезглавяване с традиционен нож на "Калашников" или с церемониален ислямски меч (сайф). В едно видео разпространено в социалните мрежи на ИДИЛ показаха обезглавяване на 7 души с овъртян около вратовете им детониращ шнур.
- Вероотстъпничество - смърт
- Убийство - смърт след това разпъване на кръст;
- Самоубийство - смърт;
- Кражба по време на бандитизъм - отрязване на левия крак и дясна ръка;
- Тероризиране на други хора - изгнание.

Методите за екзекуция са много разнообразни. Щом става дума за изпълнение на екзекуция, лидерите на Ислямска държава проявяват безгранично въображение. Подобно на талантиливи артисти, които не просто крадат, а "крадат със стил", те приемат за официално наказанието - смърт чрез обезглавяване. Някой от най-изобретателните убийства на ИДИЛ са специално

направени от медийната машина на Ислямска държава, като обезглавяване чрез детониращ шнур, за да може главите на няколко човека да хвъркват една след друга във въздуха.

Може да се разграничат следните няколко вида екзекуции:

1. Смъртно наказание изпълнено, чрез обезглавяване. Обезглавяване на една или повече жертви - този метод може да се приеме за официален в Ислямска държава. Често се използва за наказване на предатели и вероотстъпници. За пример може да се посочи груповата екзекуция на 21 египетски християни на брега в Триполи. С окървавяването на водите на морето се прави препратка с трупа на Осама бин Ладен, който е хвърлен в морето. В специално създаденото видео, говорителят казва, че "мръсната кръв е само част от отмъщението, което очаква кръстоносците".

2. Екзекуция чрез застрелване. Застрелване на жертва в тила - най-често се използва за умъртвяване на противникови бойци. Понякога този метод е предпочитан при обучение на деца да изпълняват смъртни присъди.

3. Изпълнение на удавяне. При един случай е заснета клетка с пет жертви, които се потапят в плувен басейн. Операторът заснема жертвите в момента, когато са над повърхността на водата, а после с подводни камери, докато всички не се удавят един по един, а от устите им излиза бяла пяна, когато клетката се вади над водата.

4. Изгаряне на живи хора. Жертвите се поставят в клетки или окопи, пълни със запалителна течност, след което се запалват. Има и вариант "жива факла", който се практикува често от ИДИЛ. Жертвите се обесват като човешки люлки, а под тях има пътечки със запалими вещества. Огъня се приближава до гърчещите се хора, те се подпалват и започват да горят като факли. Посланието е ясно, всеки който убие член на ИДИЛ с огън, умира от огън.

5. Смъртно наказание, чрез заравяне. Имаше случай на такава смърт, причинена на сирийски деца от религиозната полиция за неспазване на постите.

6. Смъртно наказание, чрез премазване или осакатяване на тялото. Обикновено се практикува при прелюбодеяние или изневери, чрез хвърляне на камъни. Беше разпространен клип как слагат човек да легне с главата си върху голям камък, двама терористи взимат друг голям камък и го хвърлят върху главата на жертвата. После операторът показва как той бълва кръв през устата си.

7. Хвърляне от високо. Смърт чрез падане от високо се използва при наказание на хомосексуалистите. Обикновено се закачат да висят на ръба или се блъскат от ръба на покрива, както седи на стол. Този начин на екзекуция символизира

теологичната идея за "падналия човек". Тялото на жертвата се натрошава според височината на падане, а ако остане жив след това се довършва с камъни.

8. Смъртно наказание чрез премазване с танк. Беше излъчен видео клип за наказване на сирийски войник прегазил бойци на Ислямска държава.

9. Разпъване на кръст. Често мъртвите тела се излагат на показ разпънати на кръст, за да демонстрират до какво води противопоставянето на религиозните предписания. На тялото се поставя табелка с описание на престъплението.